

slechts mogelijk, wanneer een duidelijk inzicht verkregen is in twee wetten: de mengingswet en de dichtheidswet.

Onder de eerste wet verstaat men de wet, volgens welke de sterren naar haar helderheid in een bepaalde volume-eenheid verdeeld zijn, terwijl de tweede wet aangeeft, welke aantallen sterren zich binnen een bepaald volume op bepaalde afstand van de zon bevinden.

Deze wetten (zoo ze bestaan) zijn natuurlijk niet theoretisch te vinden. Men kan slechts waarnemen en meten omtrent zeer groote aantallen sterren en trachten hierin wetmatigheid te ontdekken. Uit deze wetmatigheid, die Kapteyn en anderen hierin vonden, kwamen ze ook tot het resultaat, dat het sterrenstelsel lensvormig te denken was, in de ééne richting ongeveer vijf maal zoo groot als in een richting, daar loodrecht op.

Toch zou het voorbarig zijn, reeds van een definitief resultaat te spreken, daar Kapteyn's onderzoekingen zich nog over veel te weinig sterren uitstrekten. Nieuwere onderzoekingen hebben aange- toond, dat er sterke afwijkingen bestaan van de aangenomen regelmatige sterrenverdelingen, door de aanwezigheid van plaatselijke verzamelingen, zoogenaamde sterrenwolken, waarvan in het sterrenbeeld „de Zwaan“ een voorbeeld te vinden is. Verder is het niet uitgesloten, dat onze zon tot zulk een sterrewolk behoort, waartoe dan de naast- bijzijnde sterren ook behooren. Ons Melkweg- systeem zou dan een verzameling van hooger orde kunnen zijn, b.v. een verzameling van sterren- wolken. Of dit Melkwegstelsel weer deel uitmaakt van een hooger geordende verzameling is nog on- opgelost, al wordt dit ook vermoed.

J. M. SMORENBURG.

Dr de Wilde blijft ontkennen.

In „Koers Houden“ van 17 Juni i.l. geeft Dr W. J. de Wilde, predikant bij de Nederduitsch Hervormde Gemeente te 's Gravenhage, nader bescheid op mijn vraag: „Heeft Dr de Wilde naar luid van het Formulier van bevestiging zijn ambt aanvaard, waar blijft dan nu toch zijn waarheidsbesef, als hij zonder blikken of blozen ontkent, dat hij geroepen is om te regeeren, en loochent dit ooit te hebben beloofd?“

Het blijkt nu, gelijk trouwens vrijwel zeker was, dat deze confessionele predikant inderdaad met het bekende Bevestigingsformulier is bevestigd.

Toch houdt hij vol: „ik ben niet geroepen om te regeeren; heb dat ook nooit beloofd“.

Dit nu noemde ik een publieke onwaarheid.

Volgens mijn opponent is daar echter geen sprake van.

Hield het bevestigingsformulier hem dan niet als zijn roeping o.m. voor: „de gemeente Gods in goede tucht en orde te houden en te regeeren op zulke manier als de Heere geordineerd heeft“?

Stellig!

Maar, zegt Dr de Wilde, ik alleen ben daartoe niet geroepen.

Alsof dit door mij beweerd was!

Volmondig geef ik hem toe, dat de regeermacht niet staat bij één persoon, maar bij de gezamen- lijke onderlingen.

Doch geroepen om te regeeren is óók Dr de Wilde. En door dit halsstarrig te blijven ontkennen, toont hij nu wel heel duidelijk dat het meest elementaire waarheidsbesef op dit punt bij hem zoek is geraakt.

Om den schijn te redden, durft hij dan nog be- weren, dat zijn gezegde een reactie was tegen de opvatting, alsof dominees het alleen te zeggen heb- ben. En dan volgt een hatelijkheid over wijlen Dr Kuyper. Maar mij dunkt, deze opmerking had een Hervormd predikant als Dr de Wilde nu maar liever in de pen moeten houden. Want het is juist de Nederlandsch Hervormde Synode geweest, die de regeering der Kerk aan de onderlingen ontnomen en in handen van „besturen“ gelegd heeft. Domi- nantie op en top!

Vervolgens herhaalt Dr de Wilde zijn ontkennen: „ik heb het ook nooit beloofd. Ook niet bij mijn bevestiging in den Haag“.

Dat hij daar en elders, als in de tegenwoordig- heid Gods, met de plechtige betuiging: „Ja ik, van ganser harte, publiekelijk heeft beloofd de gemeente naar Gods Woord te regeeren, durft hij dus andermaal brutaalweg loochenen.

Pascal kreeg bijna een beroerte als hij iemand hoorde liegen. En het zou zeker niet voor de fijn- gevoeligheid van onzen waarheidszin pleiten, als wij deze verkrachting der waarheid niet als grove leugen signaleerden.

Hier breekt mijn klomp, zou het volk zeggen.

Maar het is erger: hier breekt mijn geloof aan de goede trouw van mijn opponent....

Listig verdonkeremaant Dr de Wilde dan verder de kwestie, waarom het gaat, door er een andere voor in de plaats te schuiven; deze n.l. dat hij de derde vraag in het Bevestigingsformulier o.m. van den Dienaar des Woords ook de belofte wordt af- geveerd, dat hij zich onderwerpen zal aan de kerke-

lijke vermaning, volgens de gemeene ordening der kerken, indien hij zich in leer of leven kwam te misgaan.

Dat met die „gemeene ordening der kerken“ oor- spronkelijk bedoeld werd de aloude Gereformeerde Kerkenorde, is Dr de Wilde niet onbekend. „Maar“, zegt hij, „waar de Hervormde Kerk een andere ordening gekregen had, waaraan ik mij zou onder- werpen, hetgeen ik beloofde toen ik de pro- ponentsformule ondertekende („metop- volging van haar verordeningen“), daar kon ik toen niet bedoelen, zonder mijn geweten geweld aan te doen, de proponentbelofte te niet te doen. De be- vestigingsformulieren stammen uit den tijd vóór 1816. En niemand verbeeldt zich, dat hij nu, in de Hervormde Kerk, zich gebonden heeft aan wat vóór 1816 bestond“.

In het oog van onzen scribent is het voorlezen van het bevestigingsformulier dus maar een wassen neus. De proponentformule is de strop om den hals van alle predikanten in de Hervormde Kerk; daarmee zijn ze gebonden aan de synodale verorde- ningen. Wat ze later volgens het Bevestigingsfor- mulier beloven is slechts franje aan dien synodalen strop.

Op het stuk van de proponentformule is Dr de Wilde dan ook o zoo consciëntieus. Zijn geweten verbiedt hem de proponentbelofte te niet te doen. Hij heeft zich aan de reglementen gebonden. En dan schrijft hij in het nummer van 21 Mei aan het adres van de mannen der Doleantie: „Wil ik dien band losmaken, best, maar dan mag ik niet meer in die kerk blijven. De meest nette manier is dan om beleefd afscheid te nemen en niet eerst binnens- huis de regels opzettelijk, natuurlijk met beroep op Gods Woord, met voeten te treden!“

Daarbij vergeet hij echter, dat tot de synodale verordeningen, die hij moet opvolgen, ook behoort de handhaving der leer, die in de Drie Formulie- ren van Eenigheid en in de Liturgische Formulieren vervat is; dus óók getrouwheid in het ambt van de regeering der kerk, gelijk genoemde Formulieren dat duidelijk omschrijven.

Artikel 11 van het Algemeen Reglement bevestigt dit, door in de eerste plaats de handhaving der leer en daarna pas de bewaring van orde en een- dracht te eischen van allen, die in onderscheidene betrekkingen met het kerkelijk bestuur belast zijn. „De leer“ is dan ook het wezenlijke; „orde en een- dracht“ zijn slechts het bijkomstige. Bij tegenstrijdige eischen moet vanzelf het bijkomstige wijken voor het wezenlijke.

Als hoofddoel toch stelt Art. 11 „de zorg voor de belangen zoo van de Christelijke Kerk in het algemeen als van de Hervormde Kerk in het bij- zonder“. Waaraan nu is de Christelijke Kerk in het algemeen kenbaar? Immers aan de leer, de Christe- lijke Belijdenis. En zoo is dan de Hervormde Kerk kenbaar aan haar kenmerkend-gereformeerde Be- lijdenisschriften, waartoe ook de leerstukken over de Kerk en hare regeering behooren. En alleen wie zijn ambt ook in deze trouw vervult, zoekt het waar- achtig geestelijk belang van de Hervormde Kerk.

Door dus ook in dit opzicht te doen wat de Heere geboden heeft, zou Dr de Wilde pas in den rechten vollen zin getrouw zijn aan de ambtsbelof- ten, zoowel bij zijn toelating tot het ambt, als bij zijn bevestiging in het ambt afgelegd.

Trouwens, gehoorzaamheid aan Gods Woord en de Reglementen, kan de Hervormde Kerk alleen vragen op grond (of onder voorgeven), dat beide overeenstemmen. Waar zich echter verschil voor- doet tusschen menselijke verordeningen en Gods Woord, geldt ook voor Dr de Wilde, dat men Gode meer gehoorzamen moet dan den menschen. Dan eischt de gehoorzaamheid aan God zelf, ver- breking van elken band, die tegen Gods Woord in- gaat. Dan gebiedt de trouw aan zijn ambtsbelofte Dr de Wilde om ongehoorzaam te zijn aan de Reglementen. En wanneer de Hervormde Kerk hem daarom schorste en afzette, zou zij, naar haar eigen belijdenis, daardoor blijken tot „valsche kerk“ te worden, gelijk immers in Artikel 29 der Neder- landsche Geloofsbelijdenis staat: „Aangaande de valsche Kerk, die schrijft zich en hare verordeningen meer macht en gezag toe dan het Woord van God, en wil zich aan het juk van Christus niet onderwerpen: ... zij vervolgt degenen, die heilig- lijk leven naar het Woord van God, en die haar bestraffen over haar gebreken“.

Nu zou men meenen, dat althans een confes- sioneel predikant als Dr de Wilde méér ernst maakte met het wezenlijke dan met het bijkomstige belang der Hervormde Kerk. Maar neen, het is juist om- gekeerd. Over zijn belofte, dat hij de Kerk zal regeeren naar den eisch van Gods Woord, be- kommert hij zich zóó weinig, dat hij in ergerlijke onbeschaamdheid zelfs ontkent ze ooit te hebben afgelegd. Maar van zijn belofte, om zich te onder- werpen aan de kerkelijke verordeningen, maakt hij een gewetenszaak. Vandaar, dat hij bij botsing van plichten, n.l. als de Synode het Woord Gods krachteloos maakt door haar menselijke inzettingen, zich tegen Gods gebod in onderwerpt aan kerkelijke verordeningen, waarvan hij zelf erkent, dat zij hem in menig opzicht verhinde- ren zijn ambt uit te oefenen, zooals het behoort, maar hem niet verhinderen Gods Woord te verkondigen.

Habemus reum confitentem! Hier geeft onze op- ponent in een onbewaakt oogenblik nu, ingewikkeld, zelf toe, wat hij tegen beter weten in tot tweemaal toe ontkend heeft, n.l. dat zijn ambtsbelofte inhield om de Gemeente niet slechts Gods Woord te ver- kondigen, maar haar ook naar Gods Woord te re- geeren. Dat toch is het eenige wat de synodale organisatie hem belet.

Intusschen sust hij zijn consciëntie aanstonds weer met de gedachte, dat de verkondiging des Woords ook regeering is. Want, zegt hij, waar het Woord des Konings is, daar is heerschappij.

Ongetwijfeld! Echter heeft het Woord des Konings geen heerschappij, waar zijn Koningschap niet er- kend wordt, en menselijke inzettingen verhinde- ren wat God bevolen heeft. Dat is menschenheer- schappij over het erfdeel des Heeren. Dat is het anti-christelijke karakter van de Synode der Her- vormde Kerk in haar reglementairen samenstel.

Waarom dan toch stelt Dr de Wilde Gods Woord niet in de plaats van die menselijke verordening- en? Zeker, dan werd hij afgezet door de regle- menten. Maar niet door den Heere. Veeleer werd hij dan eerst een getrouw Dienaar van Koning Jezus.

Dr de Wilde antwoordt: „De Hervormde Kerk is heel erg ziek, maar dood is ze nog niet. Het Woord is er nog, dat is de ziel, en dus is ze nog niet ontzield! En dat Woord zegt ons ook, dat we de oordeelen en gerichtens Gods hebben te dragen, bid- dend om en wakend in Gods weg voor herstel der Kerk“.

Nu moet een oordeel des lijdens ongetwijfeld met stille onderwerping en verootmoediging worden ge- dragen. Maar God, die heilig is, geeft nimmer een vrijbrief tot voortzondigen. Indien de zonde ons waarlijk een lijden geworden is door Gods ontdek- kende genade, zal het ons ook onmogelijk zijn in die zonde te blijven leven.

En wat het herstel der kranke Kerk betreft: In- derdaad, de Hervormde Kerk is heel erg ziek. Ze is melaatsch van leugen. Maar dan is ook de eerste eisch tot haar herstel haar op te heffen uit den draaikolk van leugen, waarin ze wegzonk.

Dat Dr de Wilde dan eindelijk eens ophoude, nog langer de waarheid te bemantelen.

Die waarheid onthulde Dr Hoedemaker op 20 December 1886 te Sneek, toen hij uitriep: „Gij buigt u voor den Antichrist. Totdat ge u vrijmaakt, ligt ge gekniel voor de Synode met den strop om den hals!“

Anders vrees ik, dat ook Dr de Wilde zal komen in die positie, die Dr Hoedemaker in „Machtsver- toon of Wettig Gezag“ aldus heeft geteekend: „Men catechiseert, men doopt, men preekt, men stemt als te voren. Offers worden gebracht op het erf, dat het broederbloed heeft ingedronken. Vrome wor- den worden gesproken, waardoor, tenzij God het verhoede, zelfs „de uitverkorenen zouden worden misleid“. Maar het licht der waarheid gaat onder. De glans wordt schemering, de schemering stik- donkere nacht. — Gij hebt stilzwijgend een voor- waarde aanvaard, die, hoe gij haar ook noemt of verbloemt, niets anders behelst, dan dat gij uw Heer openlijk zult verloochenen“.

RULLMANN.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Al weer vergaderingen.

De vraag wordt zoo hier en daar wel gesteld, of we voor onze schoolzaken niet te veel vergade- ren: daar gaat maar een massa tijd en vooral veel geld mee heen. Aan de menschen, die met zulke twijfelzieke vragen voor den dag komen, ver- zoek ik wel eens, zich in te denken, hoe ons school- wezen zich zou ontwikkeld hebben zonder de sa- menkomsten van onze mannen, die uit verschil- lende deelen van het land samenkomen en nauw- gezet de belangen van het onderwijs overwegen. De geheele ontwikkeling van het vrije onderwijs in Nederland staat daarmee in het nauwste ver- band. Waar de zaken van boven af geregeld wor- den, waar het onderwijs een tak van staatsdienst is, kan het volk maar afwachten. Waar evenwel de school in nauw contact met het gezin gezet is, daar moet ook de invloed van de ouders tot zijn recht kunnen komen. En dat kan op de vergaderingen, die gehouden worden door de ouders op onze kleinste dorpen, waar de belangen van onze kleine scholen worden behartigd, tot op de groote Jaar- vergaderingen, waar de organisaties samenkomen en jaar de zaken in breede trekken worden be- sproken. 'k Heb zoo het idee, dat de vergaderingen op de dorpen en in de steden, waar de eigenlijke schoolvereenigingen samenkomen, nog te weinig bezocht worden. Daar moet eigenlijk allereerst en allermeeest de polsslag gevoeld worden van het mee- leven der ouders met de school. Van daaruit gaan de afgevaardigden naar de meerdere vergaderingen in het Gewest en in het Land. Zoo komen we tot onze vergaderingen van Unie en Schoolraad, van Chr. Nationaal Schoolonderwijs, Geref. Schoolver- band en Chr. Volksonderwijs.

Wanneer rein arbeid functioneert organisatie kinderen. De laatste nu Van die oue voor de Ch elke school dat de be- maken.

Ik wou r- ringen, die zilveren jub- van het fee- bestaan va- wijs, van- voor Chr- omdat de- gen uitvoer- wou ik zeg- onze Chris- waren daar- achtting me- dankt in s- eere, die- van Overhe- bestuur va- op het Sta- Ook de- Op de eer- belangrijk- en het ant- Prof. Ruig- Het was- kon uitspr- menigeen- propagand- Chr. Schoo- debaters re- spreken. R- rustig, zak- zeer duidel-ijk van on- voelsargum- nood aan- van velerl- vlakkege- de vrede- Het twee- den heer- midden va- komt de n- het heeft- laat het m- die houdin- ven, het k- den, tot e- gebeuren- beuren, m- De heer- invloed v- woonlijk g- gezin en- middag pl- van de sc- school wo- het leven- om past o- we er de- dankbaar- menige sc- gezinsleve- moet gew- op het ge- het overd- de kinder- schooltijd- den gema- Te veel- Opnieuw- de school- vreugd m- onderwijz- en helpt- gedenkdag- waaruit d- Rijk en- waard. ds- in toepasi- bij varen- geven, da- Gr.

Prof. Ruig-

Het was- kon uitspr- menigeen- propagand- Chr. Schoo- debaters re- spreken. R- rustig, zak- zeer duidel-ijk van on- voelsargum- nood aan- van velerl- vlakkege- de vrede-

Het twee- den heer- midden va- komt de n- het heeft- laat het m- die houdin- ven, het k- den, tot e- gebeuren- beuren, m-

De heer- invloed v- woonlijk g- gezin en- middag pl- van de sc- school wo- het leven-

om past o- we er de- dankbaar- menige sc- gezinsleve- moet gew- op het ge- het overd- de kinder- schooltijd- den gema- Te veel-

Opnieuw- de school- vreugd m- onderwijz- en helpt- gedenkdag- waaruit d-

Rijk en- waard. ds- in toepasi- bij varen- geven, da- Gr.

Gr.

Aan de- king een- Traktaatg- Ons zij- als we z- anderen, nodig h- Er bes-